

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

За підготовкою персоналу в компаніях і організаціях Україна в рейтингу на 94 місці. Якість підготовки фахівців у нашій вищій школі постійно піддається критиці. Звинувачення стосуються відірваності теоретичного навчання від практики та рівня оволодіння студентами професійними компетентностями. З кожним роком знижується мотивація українських студентів до навчання, оскільки, наявність диплома про вищу освіту ніяк не гарантує в майбутньому працевлаштування за фахом. Європейські навчальні заклади проблему адаптації випускників до робочого місця вирішують шляхом дуальної системи освіти.

Термін «Дуальна система» (від лат. dualis - подвійний) вперше був введений у педагогічну термінологію в середині 60 років минулого століття у Німеччині як нова, більш гнучка форма організації професійного навчання. Саме у цій країні дуальне навчання отримало широку розповсюдження від підготовки кваліфікованих робітників до інженерів, технологів, банкірів. Дуальна система освіти на сьогодні впроваджена у понад 60 країнах світу[1]. Досвіду Німеччини, особливостям дуальної форми навчання присвячені публікації І.Савченко І.Андрейців та інших. Її основна відмінність від традиційних форм навчання – поєднання теоретичного навчання з одночасним навчанням на робочому місці та виконанням за трудовою угодою певних посадових обов'язків на платній основі. Така форма освіти значно підвищує мотивацію навчальної діяльності студента, бо він отримує «стипендію» у формі заробітної плати, вивчає детальніше процеси професійної діяльності, вчиться спілкуватись у колективі фахівців, розуміє, яких знань йому ще бракує, щоб досягти більшого кар'єрного зростання.

Дуальна система освіти потребує внесення серйозних змін в освітньо - професійні програми підготовки молодших спеціалістів(молодших бакалаврів), бакалаврів і магістрів.

Молодші спеціалісти і бакалаври під час практичного семестру можуть паралельно отримати на підприємстві робітничу спеціальність, а поглиблюючи свої теоретичні знання, поступово у оволодівати складнішими професійними компетенціями, необхідними випускнику вишу.

Дуальні програми передбачають від 25% до 50% навчання на робочому місці, і теоретичне навчання у навчальному закладі може відбуватися як блоками(місяць або 2-3 місяці) так і 2-3 дні на тиждень , а решта часу студент працює на підприємстві [2].

Сьогодні існує проблема пошуку кадрів з окремих спеціальностей, яких потребує бізнес. В той же час велика армія випускників ВНЗ не знаходить роботу за спеціальністю.

Дуальне навчання вирішує одну з найскладніших проблем сучасної вищої школи – підготовку сучасного, конкурентного на ринку праці фахівця, який задовольнятиме потребам виробництва і адаптований до свого першого робочого місця.

Дуальна система освіти дозволить вирішити одне із завдань держави, сформульованих у Законі «Про вищу освіту» - створення умов для реалізації випускниками закладів вищої освіти права на працю, забезпечення гарантії рівних можливостей щодо вибору місця роботи, виду трудової діяльності на підприємствах, в установах та організаціях усіх форм власності з урахуванням здобутої вищої освіти та відповідно до суспільних потреб;[3].

Досвідом німецьких колег в Україні першими зацікавились навчальні заклади професійної (професійно-технічної) освіти, які впровадили елементи дуальної форми навчання при підготовці фахівців за більше, ніж 50 професіями. У вищій школі прикладом успішної співпраці роботодавців і вузу є створення конструкторсько-інженерного центру «Боїнг – Україна» для підготовки власних кадрів і де працює понад 100 випускників Київського політехнічного інституту [4].

Партнерська співпраця навчального закладу, суб'єктів господарювання, зацікавлених у підготовці фахівців для себе та студента, здійснюється в рамках трьохсторонньої угоди. Кожна із сторін угоди має свої зобов'язання і мотивацію до співпраці. Підприємство призначає наставника для студента, несе відповідальність за дотримання правил охорони праці, оплачує трудову діяльність студента. Проте через 3 роки його кадровий склад поповниться кваліфікованим працівником. Навчальний заклад в процесі тісної співпраці з роботодавцем має змогу гнучко вносити зміни у підготовку фахівців, розробляти на замовлення роботодавця науково-дослідні проекти, підвищувати кваліфікацію науко-педагогічного персоналу.

З 2018 року в Україні розпочалося формування нормативно-законодавчої бази запровадження дуальної освіти, передбачене першим етапом реалізації Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти в Україні, основна мета якої – вироблення засад державної політики, щодо підвищення якості професійної підготовки фахівців на основі дуальної форми здобуття освіти. Одночасно розпочинаються декілька пілотних проектів з використанням дуальної освіти. Результати експерименту допоможуть визначитись чи готові роботодавці, які на сьогодні не задоволені підготовкою кадрів у вітчизняних ВНЗ, співпрацювати з освітніми установами і приймати безпосередню участь у підготовці майбутніх фахівців [2].

Переваги дуальної освіти:

- усуває розрив між теоретичним і практичним навчанням в процесі підготовки майбутніх фахівців;
- відкриває додаткові можливості підвищення ефективності підготовки кадрів для роботодавців;
- дозволяє враховувати вимоги роботодавців щодо формування професійних компетенцій та показників оцінювання майбутніх кваліфікованих працівників;
- стимулює роботодавців інвестувати в освіту, оскільки в результаті вони отримують якісно підготовленого працівника;
- сприяє формуванню у студентів почуття відповідальності за свою працю та працю колективу;
- підвищує мотивацію студентів для отримання знань і набуття професійних навичок, забезпечує високу ступінь соціалізації, адаптації у виробничих умовах наближених до реальності;
- сприяє розробленню нових стандартів сучасних професій та організації нових робочих місць, соціалізації молоді.

Дуальна система освіти найбільш ефективною буде при підготовці молодших бакалаврів та бакалаврів коледжами та галузевими інститутами за спеціальностями виробничого характеру. Проте, самостійність, автономність, якими наділені сьогодні ВНЗ, завдяки Законам України «Про освіту» та «Про вищу освіту», дозволяють кожному навчальному закладу шукати таких роботодавців, представників бізнесу, які будуть зацікавлені у дуальному навчанні. Починати треба з традиційних баз практики і поступового розширення співпраці, підвищення рівня мотивації суб'єктів господарювання. Допомогти ВНЗ у таких пошуках повинна і місцева влада. А приблизно через 4-5 років МОНУ обіцяє вивчити результати пілотних проектів і створити необхідні правові основи для широкого застосування апробованої у Німеччині та інших країнах дуальної системи освіти.

1. Андрейців І. Що таке дуальна освіта і навіщо вона українцям? Електронний ресурс: <https://life.pravda.com.ua/society/2017/02/16/222630/> 2. Дуальна освіта в Україні : Електронний ресурс: <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/2390411-dualna-osvita-v-ukraini.html> 3. Закон України від 01.07.2014 №1556-VII "Про вищу освіту" (із змінами і доповненнями) 4. Савченко І . Методологічні підходи і організаційні особливості підготовки кваліфікованих робітників в умовах дуальної системи професійної освіти: досвід країн Євросоюзу та перші етапи реалізації в Україні.